1862-02-17

AFSENDER
Titus Schouw

MODTAGER
Georgia Skovgaard

FAKTA

Dokumenttype:
Brev

Omtalte personer:
Titus Schouw
Georgia Skovgaard

Arkivplacering:
Mappe 5 nr. 45

DOKUMENTINDHOLD

Titus Schouw beskriver rejsen i England.

TRANSSKRIPTION

Mappe 5

Brev nr. 45

[?Bathfelders Hotel] d 17. Februar 1862

Den 13de om Aftenen ankom vi hertil efter 6 Ugers lang og Kjedelig Seilas, Du kan tro 40 Dage paa Søen er ikke saa overdreven morsom, naar man aldeles intet har at foretage sig og ikke har andet end engelske Bøger som man ikke kan forstaa. Men Tiden gaar dog tilsidst; og jeg troer nok jeg kan sige med Chr: Vinter "Har man først Reisen overstaaet fortryder man aldrig Løbet". Der er rigtignok ikke meget at skrive om en saadan Søreise men endnu har jeg intet bedre at opvarte med; desuden har jeg nu døiet Reisen i 40 Dage kan Du sagtens døie den i 40 Minutter eller

●2●

hvor længe Du behøver for at læse mit Brev. D. 5 d Januar altsaa forlod jeg Southampton og kom næste Dag til Plymouth, hvor vi skulde vente paa Posten. Det var et smukt Veir og Omgivelserne vare meget smukke. Jeg var ikke i Land, men saa fra Skibet først klippefuldt Land, rundt om [?os] tæt bebygget med Fæstningsværker og store Bygninger. Næste Dag kom de sidste Pasagere om bord og efter dem Posten; nu gik vi |endnu| med Lods ombord til noget udenfor Fyret, hvor han forlod Skibet i en lille Baad som vippede paa de oprørte Bølger, og gav mig en lille Ide om hvordan jeg selv snart skulde tumles. Man kommer jo ud paa saadan en

●3●

Reise med mange naive Forestillinger saaledes blev jeg meget forbauset ved at see Posten komme ombord; jeg havde i det høieste tænkt mig en stor Kasse fuld af Breve; nei 139 store Sække fulde, ja struttende af Breve. Jeg vil ikke nægte at jeg blev forunderet. De første Par Dage af Reisen ved jeg ikke meget om, Skibet knagede, krængede og tumledes paa Bølgerne saa det var en Lyst, og jeg laa i min Cahyt, der var saa lille at jeg matte gaa udenfor når jeg vilde vende mig, eller dog næsten saa lille, og var ret tilgavns Søsyg. Opvarteren om bord, hvem jeg talede med ved hjelp af Tegn og Geberder; lovede mig stedse godt Veir til næste Dag, men næste Dag kom og Stormen blev værre end nogensinde. Endelig en skjøn Dag befandt jeg mig

●4●

ret vel og dygtig sulten; jeg stod op; uden just at gjøre stort Toilette, det var allerede godt at kunde staa paa Benene, saadan slingrede Skibet; og fra den Dag af var jeg ikke mere søsyg. Dagene gik kun langsomt for mig; Skibet var lille og overfyldt med Pasagere; baade Tobenede og Firbenede; baade med Fjer, Haar og Uld paa. Lige over min Køie var et Hønsehus hvis Beboere galede hver Morgen i de første Dage saa det var en Lyst. Men de fik snart andet at tænke paa, om Formiddagen saa man dem vaade og kolde liggende døde i Buret, og om Midagen stode de stegte paa Bordet. Midagen var for Resten en af de vigtigste Begivenheder om Dagen. Har Du Lyst til at være med engang saa kom; men tag Dine

●5●

sletteste Klæder paa det raader jeg Dig. Thi Du kommer næppe fra Bordet uden at faa Pletter paa dem. Et langt smalt Bord staaer midtskibs gjennem hele Kahytten, med Bænke paa Siderne, det er vel besat, ja snarere overfyldt med Fade, alle med store Laag over; alt er nemlig sat paa Bordet paa eengang. Først kommer Suppen, ja Du faaer ikke meget på Din Tallerken; men det er saamen nok; Du maa være glad om det lykkes Dig at faa den ned uden at spilde, desuden er den ingenlunde god, vi vexle mellem to Arter af Suppe, den ene en mærkværdig, fedted, smagløs Væske, den anden derimod er kraftig nok, den er en komplet Estract af Peber. Har Du nu faaet Suppen ned, enten i Skjødet eller i Munden alt efter Omstændighederne, tages Laagene af Fadene og en Overflødighed af Kjødmad komme

●6●

tilsyne, der er Fleskesteg, Bedesteg, stegt Gaas og Høns , Kari, Ris , Bønner, Kartofler, og nogle ganske mærkværdige Retter, der see ud som stuede Fuglehjerter

eller stegte Lammehjerter med en Krands af Kartoffelmos, hvad disse Retter for Øvrigt vare |erfarede| [overstreget: havde] jeg aldrig med Sikkerhed, thi jeg havde ikke mod til at prøve dem. Stegene vare i Reglen gode, dem holdt jeg mig til, og til Kartoflerne som serveredes med Skal paa, hvilket var ret behageligt paa et Sted hvor Renlighed, just ikke var nogen fremherskende Dyd. Opvarternes Behændighed er beundringsværdig med Hænderne fulde af Kurve, fulde Talerkner, o.s.v. krydse de mellem hverandre, paa en saa snæver Plads saa jeg lige netop kan pasere uden at støde

●7●

mod Væggen eller Bænkene, og selv i stærk Søgang spilde de sjeldent noget. Men en skrækkelig Alarm er der under hele Maaltidet, En raaber paa dette, en anden paa hint, og hvert Øieblik kommer Opvarteren med en Talerken for at faa noget af den Ret, der staar foran Een, er man saa heldig at sidde foran en yndet Ret kan man have nok at gjøre med at lægge for hele Tiden. Pludselig under denne Larm, som selv overdøver Bølgernes og Stormens Susen, gynger Skibet endnu meer end ellers, der kommer et stærkt Stød og Pladsk, det er ikke andet en en Sø som gaaer over Dæket, den kom ikke mig ved, men hvad der vedkom mig, var hele det store stykke Oxekjød, som dandsede ned i mit Skjød; mine Naboerske fik Senepen.

●8●

Der hengaaer sjeldent en Dag uden at eet eller andet kommer paa mine Klæder; min Nabo paa høire Haand er en Dame med en lille Dreng, en Dag er han maaske lidt søsyg, nu det er sundt han har vist godt af det; men min Frakke har ikke godt af det. Kunde jeg blot sæt Datum ved enhver Plet jeg fik paa mig kunde mine Klæder afgive en udmærket Dagbog.

Af havets Mærkværdigheder saa jeg ikke ret mange; Havet var naturligvis saa blaat, som vel var muligt, da vi først kom ned under Troperne, jeg har en Mistanke om at man vilde blive ganske blaa dersom man badede |sig| i det. En uhyre Mængde Flyvefisk saa jeg daglig, det seer nydeligt ud at see dem snart enkelt

●9●

snart i Flokke paa 50 til 100 Stk flyve hen over Vandfladen, det ligner mest Stene, som man slaar smut med; de kan dog ofte komme høit til Veirs og det hændtes flere Gange at de forfeilede deres Cours og kom om bord til os. Det er nydelige smaa Fisk som spille i alle mulige stærke blaa og røde Farver; og har de fineste gjennemsigtige Brystfinner næsten lige saa lange som selve Fisken. Hyppigt mødte vi ogsaa store Flokke af Delfiner; det er morsomt at see den pilsnart skjære gjennem Vandet, og hvert Øieblik gjøre smaa buede Spring op over Vandet; saa standser en et Øieblik, staaer i Vandskorpen og betænker sig, gjør en lille Vending og farer saa igen afsted med en Fart som spotter Dampskibets, og vi gaa dog |med|en ikke

●10●

ringe Hurtighed. De smaa mørke Stormsvaler følge næsten Skibet altid,

de flyve udmærket men næsten altid meget lavt, syd for St. Helena kommer Albatrosserne, en lille Tid endnu og vi see de saakaldte Caphøns og endelig en smuk, solklar Dag omtrent Kl 2 faa vi land i Sigte, det vil sige dem som havde gode Øine kunne see et svagt Omrids af et Bjerg, det er for Resten et behageligt Syn efter en lang Seilads at see Land for første Gang, thi vel saa vi noget mørkt i det Fjerne [overstreget: fra] engang, som Captainen sagde var Madeira, men der var ikke anden Glæde ved det end at man nu har Ret til at sige man har seet den. Efter Midagsbordet saa vi tydeligt Tafel Bjerget og noget senere seilede vi ind i Bugten i det klareste

●11●

Maaneskin man kan tænke sig, og ankrede omtrent Kl 12 paa Reden. Det var for sent til at gaa i Land men den næste Morgen forlod jeg Skibet. Landet her behager mig meget ikke nær saa varmt som jeg havde ventet, men en behagelig varm Temperatur, kun Syøst er her meget ubehagelig, thi da staaer alt i eet [?Støv], i det Mindste i Byen. Her er en langt rigere og smukkere Vegetation end jeg havde ventet, og en Rigdom af Blomster, som man nu desto værre kun finder Ruinerne af, men som i den rette Aarstid skal lede længe om sin Mage. Pinier er her en stor Mængde af og de naa en ret anselig Høide. Desforuden en utrolig

●12●

Mængde Træer som jeg naturligvis ikke kjender. Her er tætte [?skove] af Mimoser, Pinier, Gumtræer og i Bunden en stor [?] af en høi smuk Busk, som paa Frugt og alt ligner Rododendron en heel Deel. Sandet stikker naturligvis frem mange Steder, men disse blendende hvide Banker tage sig i det Mindste i det Fjerne godt ud imellem det Grønne. Det er netop Vinhøsten i denne Tid og vi faa hver Dag deilige Druer, de voxe her ikke som i Europa op af Stokke men frit og ligne i Afstand Stikkelsbærbuske. Bjergene som man overalt seer i Baggrunden ere naturligvis nøgne og bare, men af ret eiendommelige og snurrige Former

●13●

Vi bo ikke i selve Staden men 10 (engelske) Mil syd for den i et landligt Hotel bekjendt for sin Sundhed; omtrent 2 Mil vest for os ligger Constantia og bag den Bjergene og dernæst Havet. Der er udmærkede Heste og vi har allerede faaet os et Par og gallopere den hele kjølige Eftermiddag omkring i Egnen. En hel Maaned vil hengaa inden vi blive ferdige med vor Udrustning men da gaaer det nord paa til Kafferne hvor der skal være udmærket med Jagt, men desto værre kun paa Elefanter, her er allerede saa cultivered at vi den første Maaned intet Vildt vil finde.

Her er en Jernbane, Telegrapher, Damp-

●14●

skibe o.s.v. men ogsaa meget eiendommeligt saaledes saa jeg en Aften i en lille Hytte en malerisk, gudelig Fest som var meget interessant de sang slog paa Tambourin og stak dem selv med Dolke o.s.v. men meer derom naar vi sees.

Morgen og Aften er den bedste Tid, det er da en behagelig, kjølig, mild Temperatur og Naturen er da smukkest. Bjergene staa saa tydelige i den klare Luft, og alt er friskt og smukt. Det er mærkeligt hvor hele Vegetationen seer frisk ud i dette tøre Klima hvor det knap regner 14 Dage hele Aaret rundt, man skulde ikke tro det var muligt

●15●

at Planter kunde trives med saa lidt Vand, men Naturen veed prægtigt at indrette sig derefter. Og her i Egnen i det mindste er ikke mer sveden af Solen end hjemme om Someren; maaske knap saa meget.
Inden jeg slutter Brevet vil jeg dog give Dig en lille Ide om vor tilkommende Reise. Efter endt Expedition her i det Indre, paa hvilken vi komme til en indfødt Konge, tage vi til Port Natal, derfra til Madagaskar, saa Java, Australien, Ny Seeland, Sydhavsøerne, St. Fransisko, derfra gjennem Mexico, Guatimala og Sydamerika til Rio Janeiro og derfra hjem; en smuk Tour ikke sandt? Den kan naturligvis

●16●

let blive forandret, da der er mange Omstændigheder som maaske vil træde hindrende op, men er den mulig da bliver den udført. Du vil altsaa naar jeg igjen kommer hjem faa en Broder som har været Jorden rundt, det er ikke saa ringe. 2 a 3 Aar vil naturligvis medgaa inden jeg kommer hjem, men desto meer velkommen haaber jeg at blive. Breve vedbliver Du at sende til Mr. Meyer Jewry Street 34. Aldgate London (for en Sikkerhed opgiver jeg dig atter Adressen her) han vil besørge dem. Nu Farvel kjære G! jeg haaber Du og Dine ere raske; min Hilsen til Alle.

Din hengivne Broder

T.S.

ret vel og dygtig sulten; jeg stod op,
uden just at gjøre stort Toilette, det
var allerede godt at kunde staa paa
Benene, saadan slingrede Skibet; og
fra den Dag af var jeg ikke mere sö-
syg. Dagene gik kun langsomt for
mig; Skibet var lille og overfyldt
med Passagere; baade Tobenede og Firbe-
nede; baade med Tjer, Haar og Uld paa.
Lige over min Köie var et Hönsehus
hvis Beboere galede hver Morgen
i de förste Dage saa det var en Lyst,
men de fik snart andet at tænke
paa, om Formidagen saa man den
vaade og kolde byggende döde i Buret,
og om Midagen stode de stegte paa
Bordet. Midagen var for Resten
en af de vigtigste Begivenheder om
Dagen. Har Du Lyst til at være
med engang saa kom; men tag Dine

BKOVGAARD MUSEET 12.992
SKOVGAARD-MUSEET Mappe 5 Nr. 45

Rathfelders Hotel d: 17de Februar 1862.

De 15 om Aftanen ankom vi
hertil efter 6 Ugers lang og kjedelig
Reise; Du kan tro 40 Dage paa
Vöen er ikke saa overdrevnen mor-
som, naar man aldeles intet har
at foretage sig og ikke har andet
end engelske Böger som man ikke
kan forstaa. Men Tiden gaaer
dog tilsidst, og jeg troer nok jeg kan
sige med Chr. Vinter: "Har man først
Reisen overstaaet, fortryder man aldrig
Lobet." Der er rigtignok ikke meget
at skrive om en saadan Söreise
men endnu har jeg intet bedre at
opvarte med; desuden har jeg nu
döiet Reisen i 40 Dage kan Du
sagtens döie den i 40 Minutter eller.

Snor lange Du beslöber for at
læse mit Brev. D. 5te Januar altsaa
forlod jeg Southampton og kom næste
Dag til Plymouth, hvor vi skulde vente
paa Posten. Det var et smukt Vair
og Omgivelserne vare meget smukke.
Jeg var ikke i Land, men saa fra
Skibet, Jöit klippefuldt Land mundt
om vi, tab bebygget med Fæstnings
værker og store Bygninger. Næste
Dag kom de sidste Pasagere om bord
og efter dem Posten; nu gik vi endnu med
Lodi ombord til noget udenfor Fyret,
Snor Jan forlod Skibet i en lille
Baad som vippede paa de oprörte
Bölger, og gav mig en lille Ide om
hvordan jeg sets snart skulde tumle.
Man kommer jo ud paa saadan en

Reise med mange naive Forestillinger
saaledes blev jeg meget forbauset ved at
see Posten komme om bord; Jeg havde
i det höieste tænkt mig en stor Kasse
fuld af Breve; nei 139 store Vække
fulde, ja struttende af Breve. Igvil
ikke nægte at jeg blev forunderet.
De förste Par Dage af Reisen veed jeg
ikke meget om, Skibet knagede, kræn-
gede og tumledes paa Bölgerne saa
det var en Lyst, og jeg laa i min
Cahyt, der var saa lille at jeg matte
gaa udenfor naar jeg vilde vende mig,
eller dog næsten saa lille; og var ret
tilgavns sösyg. Opvarteren om bord, hvem
jeg talede med ved hjelp af Tegn og Geber-
der, lovede mig stedse godt Veir til
næste Dag, men næste Dag kom og
Stormen blev værre end nogensinde.
Endelig en skjön Dag befandt jeg mig

Der hengaaer sjeldent en Dag uden at
eet eller andet kommer paa mine
Klæder; min Nabo paa hödre Haand
er en Dame med en lille Dreng, en
Dag er han maaske lidt sösyg, nu det
er sundt han har vist godt af det;
men min Frakke har ikke godt af
Det. Hande jeg blot sat Datum ved en,
hver Plet jeg fik paa mig kunde mine
Klæder afgive en udmærket Dagbog.

Af Havets Mærkværdigheder saa jeg ikke
ret mange; Hanet var naturligvis
saa blaat, som vel var muligt, da vi
först kom ned under Troperne, jeg
har en Mistanke om at man
vilde blive ganske blaa dersom man
badede sig edet. En uhyre Mængde
Flyvefisk saa jeg daglig, det seer
mydeligt ud et see dem snart enkelt

KONGAARD
13992
BUSEN

II slytteste Klæder paa det raader jeg Dig,
Mi Du kommer næppe fra
Bordet uden at faa Pletter paa dem.
Et langt smalt Bord staaer midtskibs
gjennem hele Kahytten, med Banke
paa Siderne, det er vel besat, ja snarere
overfyldt med Fade, alle med
store Laag over, alt er nemlig sat paa
Bordet paa eengang. Först kommer
Suppen, ja Du faaer ikke meget paa
Din Talerken; men det er saamen
nok, Du maa være glad om det lykkes
Dig at faa den ned uden at spilde,
desuden er den ingenlunde god, oiverk
mellem to Arter af Suppe, den erre
en mærkværdig, fedtet, smaglös Vædske,
den anden derimod er kraftig nok, den
er en komplet Extract af Peber. Har
Du nu faaet Suppen ned, enten i Kjö-
det eller i Mænden alt efter Omstændig-
hederne, tages Laagene af Fadene og
en Overflödighed af Kjödmad kommer

tilsyne, derer Fleskesteg, Bedesteg, stegt
Gaas og Höns, Kari, Ris, Bönner,
Kartofler, og nogle ganske mærkværdige
Retter, der see ud som stuede Fugle-
sjerter eller stegte Lammesjerter med
en Krands af Kartoffelmos, hvad disse
Retter for Øvrigt vare ~~havde~~ erfarede jeg aldrig
med Vikkersed, thi jeg havde ikke Mod
til at pröve dem. Stegene vare i Reglen
gode, dem holdt jeg mig til, og til
Kartoflerne som serveredes med Skal
paa, hvilket var ret behageligt paa
et Stett hvor Renlighed, just ikke var
nogen fremherskende Dyd. Opvarternes
Behændighed er beundringsværdig med
Gænderne fulde af Kniive, fulde Talerk-
ner, o.s.v. krydse de mellem snerandre,
paa en saa smever Plads saa jeg ligt
netop kan pasere den uden at stöde
mod Væggen eller Bænkene, og selv i
stærk Sogang spilde de sjeldent noget.
Men en skrækkelig Alarm er der under
hele Maaltidet, En raaber paa dette, en
anden paa hint, og hvert Øieblik kom-
mer Opvarteren med en Talerken for at
faa noget af den Ret, der staaer foran
Een, er man saa heldig at sidde foran
en yndet Ret kan man have nok at
gjöre med at lægge for hele Tiden.
Pludselig, under denne Larm, som selv
overdöver Bölgernes og Stormens Susen,
gynger Skibet endnu mees end ellers,
der kommer et stærkt Stöd og Pladsk,
det er ikke andet en en Sö som gaaer
over Dæket, den kom ikke mig ved, men
hvad der vedkom mig, var hele det
store Stykke Oxekjöd, som dandsede ned
i mit Skjöd; min Naboerske fik Senopen,

Mængde Træer som jeg naturligvis
ikke kjender. Jer er tætte Kratskove
af Mimoser, Pinier, Gumtræer, og
i Bunden en stor Mase af en höi
smuk Busk, som paa Frugt og alt
ligner Rododendron en heel Deel.
Sandet stikker naturligvis frem
mange Steder; men disse blendende
hvide Banker tage sig i det Mindste
i det Fjerne godt ud imellem det
Grönne. Det er netop Vinhösten
i denne Tid og vi faa hver Dag
deilige Druer; de voxe her ikke som
i Europa op af Flokke men frit
og ligne i Afstand Stikkelsbærbuske.
Bjergene som man overalt seer i
Baggrunden ere naturligvis nögne
og bare, men af ret eiendommelige
og snurrige Former.

12. 992
AUBERT

snart i Flokke paa 50 til 100 Stk
flyve hen over Vandfladen, det
ligner mest Stene, som man staaer
smut med; de kan dog ofte komme
höit til Veirs og det hændtes flere
Gange at de forfeilede deres Cours og
kom om bord til os. Det er nydelige smaa
Fisk som spille i alle mulige stærke
blaa og röde Farver, og har de fineste
gjennemsigtige Brystfinner næsten
lige saa lange som selve Fisken.
Hyppigt mödte vi og saa store
Flokke af Delfiner; det er morsomt
at see dem pilsnart skjære gjennem
Vandet, og hvert Øieblik gjöre smaa
buede Spring op over Vandet; saa standser
een et Øieblik, staaer i Vandskorpen og
betænker sig, gjör en lille Vending, og
farer saa igen afsted med en Fart som
spotter Dampskibets, og vi gaa dog med en ikke

ringe Hurtighed. De smaa mörke Stormsvaler følge næsten Skibet altid, de flyve udmærket men næsten altid meget lavt, syd for St Helena kommer Albatrosserne, en lille Tid endnu og vi see de saakalde Caphöns og endelig en smuk, solklar Dag omtrent Kl 2 faa vi land i Sigte, det vil sige dem som havde gode Øine kundsee et svagt Omrids af et Bjerg; det er for Resten et behageligt Syn efter en lang Seilads at see Land for første Gang; thi vel saa vi noget mörket i det Fjerne ~~[illegible]~~ engang, som Captainen sagde var Madeira; men der var ikke anden Glæde ved det end at man nu har Ret til at sige man har seet den. Efter Midagsbordet saa vi tydeligt Tafel Bjerget og noget senere seilede vi ind i Bugten i det klareste Maaneskin man kan tænke sig, og ankrede omtrent Kl 12 paa Reden. Det var for sent til at gaa i Land, men den meste Morgen for lod jeg Skibet. Landet her behager mig meget, ikke nær saa varmt som jeg havde ventad, men en behagelig varm Temperatur; kun Sydost er her meget ubehagelig thi da staaer alt i eet Stov; i det Mindste i Byen. Jer er en langt rigere og smukkere Vegetation end jeg havde ventet, og en Rigdom af Blomster, som man nu destoværre kun finder Ruinerne af; men som i den rette Aarstid skal lede længe om sin Mage. Pinier er her en stor Mængde af og de naa en ~~[illegible]~~ anselig Höide. Desforuden en utrolig